

PRZEWODNIK ANTYKWARSKI

DWUTYGODNIK DLA BIBLIOFIŁÓW I ZBIERACZÓW
POŚWIECONY BIBLIOGRAFII ORAZ MIŁOŚNICTWU KSIĄŻEK
I ZABYTKÓW SZTUKI I KULTURY.

Przedpłata: w Warszawie — roczna 6 rb., półroczna 3 rb., kwartalna 1 rb. 50 kop.; na prowincyi — roczna 7 rb., półroczna 3 rb. 50 kop., kwartalna 1 rb. 75 kop.; za granicą — roczna Fr. lub K. 18.50, M. 15; półroczna Fr. lub K. 9.25, M. 7.50; kwartalna Fr. lub K. 4.75, M. 3.75.

Nr. pojedynczy 25 kop.

Ogłoszenia: cała strona 12 rb.;
1/4 str. 7 rb.; 1/2 str. 4 rb.; 3/4 str. 2 rb. 50 k.; 1/12 str. 1 rb. 75 kop.; 1/24 str. (5 wierszy jednoszpaltowych) 1 rb.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA

MOKOTOWSKA 54 (TEL. 162-12).
CODZIENNIE OD G. 1-ej DO 3-ej.

Wychodzi d. 1 i 16 k. m.

Ogłoszenia i listy, dotyczące
działu: *Korespondencya*, winny
być nadsyłane do Redakcyi
przed 10, względnie 25 każ-
dego miesiąca.

DATA PIERWSZEGO WYDANIA „MYŚLI O PISMACH POLSKICH”.

Że pierwsze wydanie pracy Księcia generała ziem podolskich, noszące datę 1810 r., właściwie ukazało się w r. 1801 — jest rzeczą ogólnie wiadomą. Istotny stan rzeczy nie mógł być nieznany współczesnym: wymieniając „Myśli o pismach polskich” w „Spisie dzieł retorycznych”, dołączonym do „Rysu historii retoryki w Polsce” (przy „Popisie uczniów Warszawskiego Liceum” z r. 1825, str. 53), autor, Tomasz Dziekoński, podawczy w tytule rok 1801, zaznacza: „rzeczywiście 1810”. Tą czy inną informacją się kierując, późniejsi historycy literatury przeważnie nie zaniedbywali sprostowania. (Wiszniewski, I 136, nie wiadomo na jakiej zasadzie podaje r. 1808). Mniej są ścisłe źródła bibliograficzne. W zeszycie majowym za r. 1860 (str. 546) „Biblioteki Warszawskiej” redakcja tego miesięcznika umieściła „z własnoręcznej notatki ś. p. Karola Sienkiewicza wiadomość o pismach ks. Adama Czartoryskiego”. W notatce tej Sienkiewicz przy „Myślach” postawił datę taką, jaka w tytule figuruje (1801), dodając: „druga edycja 1810 r.”

Rzecz dziwna, boć kto jak kto, ale Sienkiewicz musiał być istotnej prawdy świadom. Estreicher, wymieniając cztery [?] wydania książki, przy pierwszym drugiej daty nie położył. *)

Nie będzie więc odkryciem Ameryki ogłoszenie poniżej zamieszczonego dokumentu. Sam fakt dostatecznie jest już ustalony. Niemniej, list ks. generała ziem pod., do księgarza Zawadzkiego pisany, stanowi ciekawy przyczynek do sprawy oznaczenia właściwej daty jednego z najważniejszych jego utworów, sam zaś przez się jest pismem cennem nie tylko jako źródłowy komentarz bibliograficzny, bo choć nie dorzuca nowych rysów do charakterystyki autora, dosadnie jednak jego osobę przedstawia.

Możność ogłoszenia listu zawdzięcza

*) Przedruk Turowskiego jest z wydania z r. 1812. W dwóch księżnicach warszawskich: Bibliotece Ord. hr. Krasińskich i Bibliotece Głównej, nie znaleźliśmy innych edycji, prócz 1-ej i 4-ej (Turowskiego), wobec czego nie można było narazie sprawdzić tego, co Estr. o innych wydaniach podaje. — Szczegół charakterystyczny dla stosunków w Bibliotece Głównej: w jednej i tej samej szafie, w czytelni, stoją tam 2 egz. „Myśli”, oba w 1-cm wyd., *identyczne*, bo nie różniące się nawet papierem (wyd. 1-e drukowano na dwóch różnych papierach).

Redakcja *Przewodnika* p. Władysławowi Korotyńskiemu, w którego zbiorach dokument się znajduje. List właściwy pisany jest ręką obcą; od słów w podpisie: „szczerze życzliwym“ i t. d., do końca już — pismo samego księcia.

10 Listopada 1809. Puławy.

Posyłam WcPanu Manuskrypt do drukowania, jest to dzieło osoby mnie dobrze znajomej która różne myśli swoje (choć nieco rozprute) zebrawszy, puszcza tam gdzie ję się trafić uda. Jmie męża któremu to pismo jest przypisane *) niechay mu za Paszport służy, zreszty wartości jego, Publiczność naylepiej osądzić potrafi, moim zaś zdaniem jest one bardziej zbiorom wskazywać różnych i materyałów do namysłu i do dzieł rozmaitych, niżeli samo-przez się dziełem nazywać się może. Tymczasem pragnąc spełnić (choć późno) życzenie przyjaciela, oddaję ten Manuskrypt czysto i czytelnie z oryginału przepisany do najlepszej w charakterach Polskich Drukarni i wyrażam tu WcPanu szczegółów kilka które Autor obligował mnie abym ich zachowanie Typografii tej zalecił w którejby to Pismo do druku przyszło.

To pismo ukończone było w Roku 1801 i do druku zaraz podane być miało, lecz do tego nieprzyszło z różnych przyczyn. Życzę sobie jednak Autor aby pod datą roku w którym je ukończył publikowanym zostało, to jest: 1801.

[2] Pilność i dokładność w drukowaniu tekstu zamawia sobie Autor i, w punktacji, tudzież aby wszystko to co *intra parantesin* znajduje się drukowane było *Italico caractere* dla lepszego rozróżnienia od tekstu, jako też i cytacje łacińskie.

Autor ofiaruje Manuskrypt na zysk zupełny WcPana, całą zaś Ekspedycję niniejszą zapisuje do niego; Manuskrypt oddasz do przejrzenia WJmPanu Rektorowi Akademij Wileńskiej razem z listem który do niego piszę przekładając mu prozbę (znajomego mi Obywatela tego Gdańskiego) o *Imprimatur*, czyli pozwolenie drukowania tej Rapsodii, która jakkolwiek użytek (com już wyżej namienił) przynieść może; gdyby zaś co się znalazło na przeszkodzie drukowaniu tego Manuskryptu, zechcesz go WcPan na moje ręce odesłać do Puław przez pewną okazję.

Zostawam z szczerem Szacunkiem WMcPana szczerze życzliwym Bratem

A. X. Czartoryski.

Jeżeli do druku przyjdzie wtedy spodziewam się że zechcesz przyspieszyć robotę bez

*) Ignacy Potocki [Przyp. Red.].

uszkodzenia dokładności i że w Kwietniu rzecz będzie gotowa. *)

[3] P: S: właśnie jakem się gotował list ten pieczętować, odbieram odpis WcPa d. 12 Pazd. pisany, i śpieszę się z odpowiedzią na niektóre w nim punkta, od wyznania jednak zacząć muszę, żem się stał nierzetelnym, zapowiedziawszy mu bowiem, że Manuskrypt który do druku posyłam, dojdzie go czysto i czytelnie pisany, ostatnią tylko część obietnicy dopełniłem, z przyczyny, że omyłki i opuszczenia konieczney potrzebowały poprawy, którą starałem się wsuwać nacytelniejszy charakterem, lecz nie udało mi się zapobiedz wkradnieniu się za poprawkami kilku Żydów, lecz spodziewam się, że z niemi łatwo dojdiesz sprawy i trafisz do końca, prawda też że niema nic tak niecierpliwającego jak Kopiści, ten Manuskrypt był trzy razy przepisany z czwartym samem się wziął do roboty; mieli rację Rzymianie złorzecząc *Librariis et Librariolis*, pessima to gens wszędzie, ale też u nas naygorsza, czego świadkami są Manuskrypta dawne tak zarzucone errorami, że sens za wielką chyba pracą i dukiem wydobywać można. Delikatnością zdajesz mi się zbytować gdy się ociągasz z wydrukowaniem *Tysiąc Nocy i Oka*. Dla tego że się podoła sukcesso: Grölla trzymać niedorzecznie to dzieło w sklepie swoim, i pętać publiczną zabawę i ciekawość. Zgadzam się, że nie przystoji przedrukowywać cudze dzieła, ale tłumaczenia wolno na nowo autora już tłumaczonego z przydawaniem, z odmiannymi, z objaśnieniami, bo inaczej nie mielibyśmy nigdy tylko jedne tłumaczenia, jedną Historję, jedne Noty do Klassikow etc.

Hezar-Teg-Ruz znaczy w Perskim języku *Tysiąc Dni i Oka*. Hezar Tysiąc. Teg jeden. Ruz Dzień. A Hezar Teg Sześć tysięcy jedna noc.

Ypsilonowa Wojna prawdziwie jest pocieszna, małą zdawała się chmurą z której tak gwałtowna ulewa wypadła. Ztym wszystkim bardzo jestem zatym, żeby zamkniętego Korneliusza co prędzej z zamknięcia wydobyć. — Pa Borowskiego przeniesienie z Świsłoczy do Wilna starać się będę skutecznie. Bardzo odradzam młodzieży prawdziwe posiadającej talenta i chęć do aplikacyi wdać się w tłumaczenie takich dziełek drobnych i przasných, jakimi są dzieła Floriana i jemu podobnych autorów, gdzie same tylko szczebiotanie się znajduje. Do pisania, albo do tłumaczenia przyzwoitym materyi stylem powiewne i letkie pisma te w których imaginacya z dowcipem naylepszem gonią się. Trzeba znać naysubtelniejsze języków odcienie, trzeba znać świat, dla nabycia gustu i te-

*) Pierwotna data listu: 19 Marca; poprawiona ręką Księcia na: 10 Listopada.

go co nazywają wybornością tonu dobrej kompanii. Wolałbym był żeby Pn Borowski zamiast [4] tego *Elizera z tą Neftali* był wpadł na dzieła n. p. *de Bernardin de St. Pierre* i wybrał albo *les Etudes de la Nature* albo *la Chaudière Indienne*. Na zapytanie jak stosować mamy do wymowy naszej ortografię nazwisk, w językach mniej nam znanych niż są francuski i Niemiecki, odpowiem, że dochodzić trzeba ile możliwości jak się wymawiają w oryginalnym języku, a jeżeli się to nie uda, wtedy Ortografią kraju do którego Imię należy zostanie drukowanym [?]. Ta trudność zastanawiać może w językach *Włoskim, Angiel. Hiszp.*, lecz w francuskim i w niemieckim to chyba kto nie bał się, szukać i zastanawiać się nie lubi nie dojdzie, że (Rochefoucauld) wymawia się *Roszfuko*: byle umiał po francusku, z niemieckimi imionami sprawa daleko mniej trudna; sam zaś kwestję rezolwowałeś jak pisać do wymowy, *Aranjuez* pisząc *Aranchuez*. Te Alfabetu Uniwersalne, mowy Uniwersalne, są to pracowite silenia się na rzeczy które zawsze w spekulacji się zostaną a w praktyce być użytymi nie mogą. *Словарь* [?] mógłby być stać się użytecznym gdyby był miał wewnętrzną zasługę bardziej za cel, jak ostentację. Są tam *multa* ale nie *multum*. Pa Bielsk. Anekdot bardzo mnie zabawił i wielce jest *ad casum*. Nieomieszkać popierać *ubi de loco venerit* gorliwość Zakonu Kaznod. i wszelkie dla nich doradzać zachęcenia. J. X. Zukowskiego tak chwalebny chęciom będę się starał ile tylko będę mógł dopomagać. Znajduję że powszechnie u nas (Karlankasa tłumaczenie i dodatki mi to przypominają) ludzie trudnościami i wyszukiwaniem ich daleko bardziej są zajęci, jak ułatwianiem onych. W tym daleko jest płodniejszym Przemysł w innych krajach; zgadzam się że wielka jest karystia u nas na Pracowników chętnych, pilnych i umiętnych, ale nieprzyjmuję żeby dla tego że w wielu częściach nauki jakiej, jeszcze język nasz w potrzebne wyrazy ubogi, nie można było temu zaradzić. Każda część nauki mieć powinna pewnie język swoj techniczny, uczuli to Niemcy jak zaczęli w języku swoim pisać o Metafizyce i stanął język Metafizyczny [sic], toż samo mogłoby się dziać u nas, gdyby nas nie zajmowały zamiast rzeczy potrzebnych swary *de lana caprina*. Nie trzeba by porzucić te wynalezienie technicznych terminów *arbitralności definitive* zawierzałego w mądrości swojej młodzika, trzebaby i owszem żeby poszły pod trutyna osób świadomych i wprawnych. Odpowie mi kto, a gdzie ich szukać? Odpowiedź znowu na to, to służy *chi cerca trova*. Improbis labor omnia vincit. Kto szczerze ma chęć ten potrafi. Nauki mają w plemieniu naszym czterech

głównych nieprzyjaciół co im się rozkrzewiać i wzrastać nie pozwalają, to jest *lenistwo, niedokładność, preżumpcyę i niestateczność*, tych by ściagać należało i pokonać. Co się tycze Jgmc Lelewla to mi się zdaje że miejsca zagrzeć nie lubi, przyznając się że lubo byłbym rad go poznać, wcale go nie winuję [5], że się spieszył na miejsce przeznaczenia swojego; w Krzemieńcu byłby znalazł zbiór wszelakich sposobności do wykształcenia się na Profesora historii do czego był wezwany i lepszego nad Pa Czackiego nie byłby mógł znaleźć przewodnika w tym dziele. Dziwactwo ludziom doskonale uczonym rzadko wybaczają się, a co dopiero tym którzy są na douczaniu się, opryskliwość niewczesney miłości własney w też samej zostaje się kolei. Nie mogłem wcale zrozumieć co obraźliwego dla siebie w tym znalazł Pn Lelewel. że Pn Platter przy pokazywaniu Medalów był Kuratorowi prezentowanym, mniemam że musiał być i Pn Lelewel. Bardzo WcPanu wdzięczny jestem za starania obiecanie i czynione koło wynalezienia osoby zdolney do Pióra, prawda że w terażniejszym czasie rzadki to Ptak na ziemi naszej; nie chciej się dłużej tym trudzić, mam napiętego jakiegoś Fenixa który na oględziny ma tu wkrótce być u mnie, jeżeli Zaczek, to pewnie nie zeydziemy się, bo mnie gotowego trzeba czekać. Dokładność druku tego Manuskryptu przyłączonego polecam życzliwym WcPa dla mnie staraniom i baczności. Kończę na zapewnieniu go o pozwolnych w każdym czasie, i ochoczych dla niego chęci moich. AXC.

*) Położenie punktów dialektycznych osobliwie na literze Z bardzo polecam, rozsądniejsze jest tysiąc razy używanie znaku wyraźnego wymowy nad owe gramatyczne analogie o których setny i nie wie a przeto waha się i na tym kończy że źle wymawia. I o to proszę aby szanowana była dwogłoska słowieńska *Jota. H. Ź* i nie przemieniana na samogłoskę *i*. Gdyby z jakiegokolwiek bądź przyczyny manuskrypt ten nie otrzymał pozwolenia druku, najmocniej obleguję WcPa abys mi go odesłał z pewnością że ręk moich dojdzie. — *) Iteratis vicibus przybywa posłaniec z *Katonem* i innemi książkami, które odbieram z dziękami i z wdzięcznością. Proszę bardzo żebyś się nie kosztował na oprawę książek które mi z grzeczności przysyłasz. Obliguję abys kazał Rejestr ich trzymać i przysyłał mi go co kwartał, aby był regularnie opłacany. Zwierzę ci się mój Zawadzki in charitatis, że się Drukarnia nie popisała w Druku Książki Lekarskiej, liter wiele to w kupę zsuniętych i wiele wyskoczonych.

*) Dopisek późniejszy, innem piórem i atramentem.

KRONIKA.

Michał Grejm, znany miłośnik starożytności, zmarł dn. 15 stycznia r. b. w Kamieńcu Pod., gdzie przeszło od lat 60 przemieszkował. M. Grejm urodził się w Królestwie, w 1827 r. Po r. 1848 przybył do Kamieńca i jako wykwalifikowany drukarz wstąpił na zarządzającego do tamecznej drukarni rządowej. W r. 1871 nabył zakład fotograficzny. Zbiory jego, które zaczął gromadzić około 1860 r., składały się z mebli, zbroi, obrazów, rycin, numizmatów i biblioteki. Część ich wyprzedał jeszcze za życia. Po zmarłym pozostało około 50 obrazów jego syna Jana, oraz wiele innych, starszych i nowszych malarzów. Te, jak nam z Kamieńca donoszą, będą obecnie sprzedane.

Komisya do badania historii sztuki w Polsce. Posiedzenie komisji odbyło się d. 1-go grudnia pod przewodnictwem prof. dr. Maryana Sokołowskiego. P. Adolf Szyszkobohusz przedstawił zdjęcia fotograficzne oraz litografię z r. 1832 wraz z planem sytuacyjnym kurhanu i słupa pomnikowego na miejscu zgonu hetmana Żółkiewskiego w Besa-

rabii. Po bitwie pod Cecorą hetman, związawszy wozy w tabor ruchomy, pośród ciągłych utarczek cofał się ku granicy Rzeczypospolitej. Kresem tego nużącego pochodu miał być Mohylów nad Dniestrem. W odległości zaledwie 10 kilometrów od Dniestru, względnie od miasteczka Ataki, naprzeciw Mohylowa leżącego, przyszło do ostatniej bitwy, w której poległ hetman z nieznaczną już garstką obrońców taboru. W tem miejscu, w szczerym stepie, w pobliżu wsi Arianeshti usypano kurhan i wzniesiono słup pamiątkowy. Słup ten do ostatnich czasów przetrwał w tym stanie, jaki mu po odnowieniu w XVIII w. nadano. Na litografii z r. 1843, podług rysunku J. Woronieckiego, na jednej stronie słupu widnieje napis: Ogiński H. W. L. — być może, wskazujący fundatora tej restauracji. Słup, sądząc z rysunków i resztek, jakie się dochowały, z kamienia miejscowego (wapień), kwadratowy w planie, o boku przeszło metr szerokości, wysoki na jakie 5 metrów. Górną połowę, nad kordonem, na którym właśnie był ów napis wyżej cytowany — z drugiej strony

SAMUEL HEFT, BIBLIOFIL.

(OBRAZEK Z GALERYI ORYGINAŁÓW LITEWSK.).

(Dokończenie).

Co w Samuelu rozżarzyło namiętność do książek, raz nazawsze pozostanie już chyba nierozwiązaną zagadką. „Tam duch technie, gdzie chce!” Samouk, już od najmłodszych lat, w tajemnicy przed ojcem, dopadał do pożyczanych stąd i zowąd książek, po nocach zagłębiał się w nich i wylizywał od deski do deski. Całe wykształcenie, a nie było ono lada jakie, albowiem przyswoił sobie wraz z pięciu językami cały obszar wiedzy ojczyznej, zawdzięczał tylko samemu sobie. Wytrwałość podziwu godna i szacunku! Zaiste, gdyby Smiles o Hefcie naszym wiedział, z pewnością jako przykład innymby go stawiał.

Po śmierci ojca, Samuel, nie potrzebując się już ukrywać, z handlem zerwał, w książki wlażł, jak dzieci je pieścił, cieszył się nimi i radował, a jednocześnie duszę w nich świeżył, głowę zdobił i o nic już więcej nie dbał. Z biegiem czasu wszelakich zdobyczy bibulastych przybywało panu Samuelowi coraz więcej i więcej, gdyż w tym tylko kierunku wyładowując całą swą energię, po dworach, klasztorach i plebanjach kruki białe wylawiał, nieraz całe biblioteki nabywał i w nieustan-

nej za umiłowaniem książeczkami pogonił corocznie do Wilna, Warszawy, albo do Żytomierza lub Kijowa odbywał koniami nużące podróże i całe paki cennych nabytków do domu z sobą przywoził.

Pozostając w stosunkach ze zbieraczami, wymieniał również z nimi dublety (m. in. ze Świdzińskim).

Na schyłku długiego życia biblioteka jego mieściła się na dole, obok mieszkania, po drugiej stronie sieni i zajmowała trzy duże, światłe pokoje, wypełnione aż pod sam sufit książkami. W czwartym, ostatnim, nieco mniejszym pokoju stały na klucz zamykane szafy, zawierające same rarytasy, kruki białe, „cymelia”. Na ostatnich znał się, jak rzadko kto i na kupno ich nie żałował pieniędzy. Księgozbiór jego składał się przeważnie z dzieł polskich, łacińskich; po za temi najwięcej było francuskich, niemieckich znacznie mniej (przeważnie przyroda), z rosyjskich zaś posiadał takie tylko, które treścią swą Polski dotyczyły. Wszystkie działy naukowe, zwłaszcza filozofia, historia, literatura, krajoznawstwo nader bogato były reprezentowane; beletrystyka również się pokaźnie przedstawiała. „Książki Heft — słowa Macieszy — kochał nie dla bibuły, ale dla ich treści” — i co dziwniejsza, że w bibliotece jego druków żargonowych, a nawet i hebrajskich zupełnie

był, zdaje się, napis: „Żółkiewski“ — zajmowały dwie wnęki z osadzonemi w nich płytami z napisem. Po tych już nic nie pozostało. Słup zburzono w trakcie poszukiwań skarbów, które miały się znajdować w kurhanie. W ostatnich latach zawiązał się w Mohylowie komitet obywatelski w celu odnowienia i utrzymania w porządku tego zabytku. Zebrano dość znaczną kwotę, jednakże cała akcja rozbiła się o niechęć władz miejscowych.

Przewodniczący przedstawił jedyny znany najbardziej autentyczny rysunek Wita Stwosza, znajdujący się w gabinecie archeologicznym uniwersytetu jagiellońskiego. Jest to dar Władysława ks. Czartoryskiego, który nabył go od malarza M. Zaleskiego, ilustratora Paska, ten zaś nabył go w Monachium na licytacji. Piórkowy ten rysunek jest kompozycją ołtarza w kościele N. P. Maryi w Bambergu, wykonanego z pewnemi zmianami w r. 1523. W ołtarzu tym brak predelli i góry, których już w XVIII w. nie było.

Grono Konserwatorów Galicyi Zachodniej. Posiedzenie Grona odbyło się dnia 20. grudnia 1910 r. pod przewodnictwem kons. d-ra Tomkowicza. Kons. Tomkowicz i Mucz-

kowski złożyli sprawozdanie z wycieczki do Wiednia w sprawie stanowiska Grona wobec Komisji centralnej i projektu ustawy konserwatorskiej, znajdującego się obecnie w Izbie Panów. Kons. Kopera zawiadamia, że poparł podanie gminy Zawady (pow. Tarnowski), o subwencję na restaurację kościołka na górze św. Marcina; nadto zdał sprawę z poczynionych kroków w sprawie ochrony baszty, pozostałej z dawnych obronnych murów w Tarnowie. Na wniosek kons. Tomkowicza uchwalono 300 kor. subwencji na restaurację fresku „Ukrzyżowanie“, pochodzącego z XV w., a znajdującego się w refektarzu gotyckim klasztoru OO. Dominikanów w Krakowie. Kor. Chmiel podał do wiadomości, że archiwum kapitulne, które przez szereg lat było pod jego dozorem, objął obecnie ks. dr. Gołąb, nadto podnosi, że przed kilku miesiącami w kamienicy № 7 przy Małym Rynku zmieniono starą drewnianą, żelazem obitą bramę wejścia głównego i złocąc napis nad wejściem, wprowadzono weni błędy. Kons. Tomkowicz wyjaśnił, że bramę starą obiecano zawiesić w sieni tego domu. Co do napisu porozumie się konserwator z właścicielem domu.

nie było. O ile przebywał w domu, zwykle do południa czas mu upływał na robieniu porządków i katalogowaniu; po obiedzie zaś zasiadał w środkowym pokoju biblioteki, „widnym, jak latarnia“, w staroświeckim, wygodnym przy oknie fotelu i z zamięłowaniem oddawał się lekturze. Tu, w tym pokoju, zazwyczaj przyjmował swoich gości: kolejarzy, inżynierów, medyków, wojskowych Polaków, częstował cygarem i rad z nimi gawędził. Tu również, dla mniej inteligentnych, miewał tak zwane przezeń „pogadanki“. Były one prowadzone stopniowo, a tak jasno i zrozumiale, że nazawsze zostawały w pamięci. Mickiewicza uwielbiał, gdy wpadł nań, prawil godzinami. Niemniejszy kult objawiał i dla Kraszewskiego. Był to staruszek jowialny, rozmowny i wymowny; wyborną pamięcią dat, nazwisk i faktów niejednego zdumiewał. Niezwykle uczynny, książki nikomu nie odmawiał, ale druki zagraniczne, z epoki emigracyjnej, których posiadał sporą ilość, pożyczal tylko bardzo zaufanym. Miał on swoje reguły, przyzwyczajenia i pewne dziwactwa, i tak np. książki nieoprawnej nie dawał nikomu; od mniej inteligentnych, zanim wydał książkę inną, z przeczytanej żądał zawsze dokładnego „streszczenia fabuły“; nie lubił, by z pominięciem jego rady wybierano dzieła z katalogu. „Bez rady — mawiał — zgubisz

się pan w bibule. Tytuł — łupina. Prędzej poznasz człowieka pod maską, niż książkę z tytułu!“ Autorzy z epoki makaronicznej nie cieszyli się względami Hefta; z niewielkim wyjątkiem wszystkie dzieła i panegiryki z tego okresu trzymał w szafie ordynarnej, sosnowej, stojącej w obszernej sieni. Na zapytanie dlaczego tak czyni, zwykle odpowiadał: „Dla podobnych klitów bajdów i tak zawiele zaszczytu!“ Szafę tę pan Samuel stałe nazywał „Kamczatką“, jak znów olbrzymi kufer obok niej stojący — „śmietnikiem“. Do tego ostatniego miał zwyczaj wrzucać takie książki i czasopisma, o których mawiał, że „niegodne znajdować się w zacnem towarzystwie“. Zawartość „śmietnika“, po napełnieniu, sprzedawana była na wagę, jak każda makulatura.

Po za ludźmi miał stary Heft dwóch jeszcze przyjaciół: kosa, wygwizdującego mu znaną piosenkę: „Siedzi w klateczce więziona ptaszyna“... oraz niepozornego kundysa, przybłądę, nieodłącznego towarzysza w codziennej, przedobiedniej za miasto przechadzce.

Podobny tryb życia pana Samuela, nie dziwnego, że dla zwykłych zjadaczy chleba, jak i dla szarego tłumu jego współwyznawców był całkiem niezrozumiały, to też, wymawiając jego imię, czynili zwykły gest, towarzyszący słowom, gdy się wspomina kogoś takiego, co mu brak piątej kleпки w głowie.

Tow. Opieki nad zabytkami przeszłości. Rozpoczęte poprzednio prace nad konserwacją ruin w Ilży i w Chęcinach prowadzone były w dalszym ciągu w ubiegłym sezonie budowlanym i znacznie posunęły się naprzód. W Ilży uskuteczniiono najważniejszą część robót przez zarobienie wyłomu, okrążającego basztę u spodu w $\frac{2}{3}$ jej obwodu, a nadto kilku szczelin, biegnących pionowo w wyższych kondygnacjach wieży. Jednocześnie na jednym z posiedzeń Zarządu Tow. poruszona została sprawa ustanowienia ciągłego dozoru nad ruinami w połączeniu z założeniem na przylegającym do nich terytorium ogrodu.

Roboty konserwatorskie w Chęcinach polegały na podmurowaniu narożnej wieży czworobocznej oraz długiego na kilkadziesiąt łokci muru od strony miasta, który wskutek wybrania kamienia w częściach dolnych groził zawaleniem.

Pałaca sprawa inwentaryzacji zabytków wymagała ze strony Zarządu zwrócenia uwagi i w tym również kierunku. Zarząd przeto powołał do życia Wydział inwentaryzacyjny, zatwierdzając na jednym z ostatnich posiedzeń jego regulamin. Po za działalnością wewnątrz-

na, polegającą na uporządkowaniu zbiorów Tow., Wydział na pierwszym planie zajmie się inwentaryzacją zabytków budownictwa w Warszawie.

Powzięta przez Wydział Starej Warszawy myśl urządzenia Wystawy planów i widoków stolicy oraz pamiątek cechowych i przedmiotów, mających związek z wolnomularstwem—przybrała formę konkretną przez wybór specjalnej komisji, która zajęła się pracami przygotowawczymi. Termin wystawy oznaczono na maj, jednocześnie zaś rozpoczęła komisja starania około uzyskania odpowiedniego lokalu i złożyła władzom podanie w celu uzyskania pozwolenia.

Wystawa Podhalańska. Komitet „Wystawy Podhalańskiej“ we Lwowie nadsyła nam następującą odezwę: „Podhale, jeden z najciekawszych zakątków ziemi polskiej, odgródzone jeszcze niedawno górami od „cywilizowanego świata“, wytworzyło i zachowało odrębną swoją sztukę, która objawiła się wspaniale w budownictwie, rzeźbie, malarstwie, sprzętarstwie i t. d., zgoda różnem od podobnych wytworów reszty części Polski. Ta sztuka, zrośnięta z życiem, wykwitła z prze-

Wspomniałem już wyżej, że z Heftem poznał się w wagonie. Był to już mocno przygluchy staruszek o niezwykle dobronumy wyrazie twarzy. Przytępiony słuch jego był powodem naszego zaznajomienia. Pociąg szedł w stronę Brześcia. Wtem, na jednej stacyi, oboczny przedział zajęło inteligentne obce towarzystwo. Po chwili zaczęła o uszy moje obijać się ciekawa rozmowa o najnowszej literaturze, o poglądach ich pisarzy, myślicieli.

Staruszek, gdy spostrzegł, że nasłuchuję, podsunął się ku mnie i rzecze:

— A o czym to oni tak prawią?

— O miłości bliźniego i ludów braterstwie...

— U nas zasady te już za Kazimierzów i Jagiełłów były kierownikiem, u nich — machnął ręką — ze statyki w dynamikę nigdy nie przejdą!...

Gdy usłyszał na Litwie słowa takie z ust starozakonnego błysła mi nagle myśl — chyba z Heftem jadę! Więc podrywam:

— Tak, jak nie sięgając w tak odległą przeszłość, weszły w krew naszą za sprawą Mickiewiczów, Towiańskich, Lelewelów...

— A to pan wie o tem — i wyciągnął rękę — o, to mam dla pana szacunek!

— A ja za niecenie światła dla zacnego Hefta żywię jeszcze większy!...

Słowy temi osadziłem tak staruszką, że dopiero po chwili odrzekł:

— Słyszę, ale rzeczy nie rozumiem! Alboż on mnie zna?

— Z opowiadań wdzięcznego Macieszy.

Domysłność moja Hefta o niezwykle dobry przyprawia humor; przebibliomanowaliśmy całą już z nim aż do Brześcia drogę, rozprawiając o Vietorach naszych, Piotrkowczykach, Szarfenbergerach, Unglerach...

Sprawa terminowa, konie, oczekujące na stacyi, nie pozwoliły mi z zaproszenia staruszką skorzystać. Nie przypuszczałem, że pierwsze spotkanie nasze będzie ostatniem.

Niestety, w kilka lat potem, gdy o Brześć zawadziłem, zacny Heft już nie żył. Koniec i jego samego i biblioteki jego był nad wyraz tragiczny... Straszny pożar, który w roku 1894 większą część Brześcia obrócił w pył, do szczytu strawił księgozbiór jego oraz wszystkie domy.

Biedny starzec — jak mi opowiadano — płakał i szlochał jak dziecko i z rozpaczą błizki był obłąkania; po niejakiem atoli czasie wpadł w dziwną apatyę — zamilkł, zamknął się w sobie, od ludzi zaczął stronić, aż i w rok jakoś po pożarze na zawsze zamknął oczy.

Obyż duszę twą zacną, Jankiel, „mistrz nad mistrze“ rozweselił w raju.

Michał Federowski.

dziwnej potrzeby estetycznej, która tkwi w duszy ludu góralskiego, wytworzona na pierwiastkach rodzinnych, mająca źródło swe w odrębnej swojej tradycyjnej kulturze, wierzeniach, uczuciach, pewnym specyficznym zmysle piękna i ład — sztuka, której „tłem — jak pisał o niej Goszczyński — jest cała ziemia rodzinna, cały kraj rodzinny, niebo rodzinne, nawet piekło, kiedy tego potrzeba, która ma tę wyższość nad inną, że twory jej nie są martwe, przeciwnie żyją, działają, wiążą się z życiem ludzi, stanowią część żyjącą, działającą jego życia“ — nie jest mimo wielkiej pracy Goszczyńskiego, Matlakowskiego, Chałubińskiego, apostoła jej gorącego Witkiewicza, a dalej Tetmajera, Brzegi i in., do kładnie znana szerszemu ogółowi. Dziś, kiedy ruch ten odżywa na Podhalu, kiedy cała rzesza artystów zgrupowała się u podnóża cudnych Tatr i całą twórczość swoją im i ludowi poświęca, z coraz świetniejszymi wynikami, należy przypomnieć ten jedyny w dziejach naszych ruch artystyczny i ujawnić obecne jego postępy. Ma do tego posłużyć „Wystawa Podhalańska“, która chce w przybliżeniu i bodaj w skromnych ramach ukazać to, co już zamarło i to, co się na wzorach dawnych tworzy lub też nowego zupełnie wskrzesza. Godzi się to skutecznie ze względów kulturalnych i narodowych. — Komitet zwraca się przeto z gorącą prośbą do posiadaczy dawnych zabytków sztuki podhalańskiej, do tych, którzy posiadają płótna tatrzańskie współczesnych mistrzów, jak również do artystów-malarzy i rzeźbiarzy o przysyłanie swych dzieł do Tow. Przyj. Sztuk Pięknych we Lwowie, ul. Dzie duszyckich 1, najpóźniej do 15 lutego b. r. Największa ilość współczesnych obrazów *wyłącznie tylko o motywach tatrzańskich* (studia, pejzaże, rzeczy figuralne i t. d.) jednego artysty nie może przekroczyć liczby czterech mniejszych lub 2 — 3 większych dzieł. — Otwarcie wystawy 1 marca“.

Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie. W pałacu Sztuki przy placu Szczepańskim sprzedano w ostatnich czasach na wystawie następujące obrazy: Z. Cwiklińskiego: „Koszysta“; S. Fromnera: „Studium portretowe“; T. Grotta: „W mie-dzy“, „Sekwana“, „Róże ponsowe“; A. Neumana: „Tatry o zachodzie“, „Łubień“, „Słońce popołudniowe“, „Przy Morskiem Oku“; W. Wodzinowskiego: „Na fujarce“, wreszcie F. Jablczyńskiego: „Wejście do San Pietro w Rzymie“, akwaforta, za ogólną kwotę 2100 koron.

Grobowiec ks. K. Ostrońskiego. W zeszycie za m. Lipiec-Wrzesień wydawnictwa

„Staryje Gody“ p. E. Kuźmin omawia poruszoną w Kijowie sprawę przeniesienia z Ławry Peczerskiej do tamecznego Muzeum archeologicznego grobowca ks. Konstantego Ostrońskiego. Myśl przeniesienia pomnika powzięło Kijowskie Tow. ochrony zabytków, znalazła ona jednak wielu przeciwników; powstaje przeciw niej również i autor wzmiankowanego artykułu, głosząc za pozostawieniem grobowca na dotychczasowym miejscu, lecz jednocześnie nawołując do roztoczenia nad nim troskliwszej opieki, na czym cennemu temu zabytkowi XVI w. dotychczas, jak się zdaje, zbywało. Do artykułu p. Kuźmina dołączona jest podobizna grobowca.

W Salonie Wołowskiego między obrazami dawniejszych artystów spotykamy w obecnej chwili ciekawe płótno R. Hadziewicza, przedstawiające popiersie św. pustelnika. Nadto w ostatnich czasach przybyły na Wystawę prace następujących artystów współczesnych: Bagińskiego, Mastelskiego, Czepity, Ryszkiewicza, Wankiego, Wyczółkowskiego i Żmurki.

Niezwykła tranzakcja. Rzadki chyba w stosunkach naszych fakt nabycia jednorazowo książek za 10 tys. marek zaszedł przed kilkunastu miesiącami, gdy u Rosenthala w Monachium zjawił się hr. ... z Galicyi i wybrał na powyższą sumę *Polonica*. Rachunek został natychmiast uregulowany gotówką i antykwaryusz otrzymał polecenie zapakowania książek i wysłania ich podług adresu, który miał być później podany. Najciekawsze jednak, że od owej chwili nabywca się nie zgłosił ani adresu nie nadesłał; książki, w 3-ch pakach, w dalszym ciągu leżą u antykwaryusza.

Biblioteka Ordynacji hr. Krasińskich w Warszawie udzieliła firmie „Antykwaryat Polski w Warszawie, Hieronim Wilder i S-ka“ tytułu: „Główni dostawcy i komisyonerzy Biblioteki Ord. hr. Krasińskich w Warszawie“.

Grób Żyżki. W sprawie odnalezienia grobu Jana Żyżki podaje *Czas* następujące szczegóły: „W czasie robót restauracyjnych w kaplicy P. Maryi w kościele św. Piotra i Pawła w Czaśławiu natrafiono na starą niszę, w której znaleziono spróchniałe szczątki zwłok. W rogu niszy leżały szczątki misy i innych naczyń. Na ścianie dojrzano fragment płyty nagrobkowej z łacińskim napisem, pochodzącym z XVI stulecia, tablicę z marmuru i wielką płytę, wpuszczoną w mur. Kiedy wieść o tych wykopaliskach doszła do władz, wysłano tam komisję, która gruntownie zba-

dała napisy, znajdujące się na płytach. Na jednej z nich odczytano: *Ossa incliti Ducis Bohemiae Joannis Ziska in muro avversario clandestine observantur*. Napis powyższy jak również i dane historyczne przemawiają za tem, że odnaleziono grób sławnego w pieśniach bohatera wojen husyckich.

Akademia Nauk w Petersburgu otrzymała w tych czasach z biblioteki Poturzyckiej (hr. Dzieduszyckich) we Lwowie pięć listów Piotra Wielkiego, z Muzeum zaś ks.ks. Czar-toryskich — listy tegoż monarchy do Adama Sieniawskiego.

Ikonografia Aleksandra I. W Petersburgu N. K. Sipiagin rozpoczął wydawnictwo p. n. „Impierator Aleksandr Błagosłowlennyj i jewo epocha”. Zeszyt I-y całkowicie poświęcony jest ikonografii cesarza i cesarskiej rodziny, między reprodukcjami zaś zawiera sporo portretów W. Ks. Konstantego.

„Bibliofil rosyjski”. Pod takim tytułem zaczyna wydawać znana firma petersburska Sołowiewa specjalne czasopismo, przeznaczone dla „zbieraczów książek i rycin”. „Bibliofil rosyjski” ukazywać się ma zeszytami 8 razy na rok. Pierwszy zeszyt opuści prasę w połowie stycznia. Roczna prenumerata wynosi rb. 6 kop. 50.

Polonica na licytacyach zagranicznych. Katalog licytacyjny zbioru rycin, akwarel i rysunków, którego sprzedaż odbędzie się u Gilhofera i Ranschburga w Wiedniu (Bognergasse 2) w dn. 13 i nast. lutego — obejmuje następujące polskie rzeczy: 26. J. Falck, Królowa Semiramis (Bl. 155). — 62. B. Höfel, Tomasz hr. Ostrowski, mdz. punkt. F. — 46. Geiger. Nach der Schlacht am Kahlenberg. (Sobieski w otoczeniu rycerstwa). Oryg. litogr. F., na ch. p. — 85. Kielisiński. 79 akwafort: portrety sceny rodzajowe, widoki itd. — 88. Laufberger Ferd. 3 akwaf., m. temi Rynek w Krakowie. 8°. — 124. Sadeler A. Christophorus Monvid. 8°. — 129. Tenże. Zygmunt III. a. I. l. F. — 351. Malerische Reise durch Polen Vogel del., J. Frey sc. 9 wid. F. (Kraków, Łobzów, Jabłonna, Radziejowice, Krzeszowice, Ujazd, Nieborów, Puławy). — 483. Kilian Ph. A. Franz I. v. Lothringen, röm.-deutscher Kaiser. F. — 622. Schrotzberg. Tęgoborska Euf. 1851. F., z własnor. podp. portretowanej. — 737. C. Schütz del. et sc. Galizischer Nobelgardist zu Pferd 1782. Kolor. 8°. — 738. Tenże. Galitz. Gardist zu Fuss. — 794. Ajdukiewicz T. Wdowa egipska. Rys wegl., podp. monogr. 342:250 mm. — 804. Chmielewski Adam. Ave Maria. studyum ol. na pl.

160:260 mm. — 833. Gadomski W. Powrót z pielgrzymki. Akwar. podp. 185:142 mm. — 843. Gierymski Aleks. Chłopcy w p. ub. grający w kości. Rys. ol. podp. 125:168 mm. — 844. Glossauer. Trzy akwar. widoki Wawelu. Podp. — 853. Grabiński Henryk. Pejzaż. Rys. wegl. podp. 220:300 mm. — 856. Grabowski Wojciech. P-t brata Andrzeja. Rys. wegl., podp. monogr. 280:192 mm. — 857. Tenże. Noc księżycowa. Akwar. 185:135 mm. — 858. Tenże. Twardowski unoszony przez dyabła. Rys. ol. na ziel. pap. Podp. i dat.: Stryj 1875. 280:215 mm. — 859. Tenże. Rys. ol. podpis. monogr. 275:194 mm. — 860. Tenże. Rys. piórkiem i tuszem. 260:180 mm. — 861. Tenże. Wesele żydowskie w Polsce. Rys. piórk. i tusz. Podp. i dat.: Lwów 1879. 255:183 mm. — 875. Kaliwoda Fr. Para chłopów rusińskich, Akwar. F. — 881. Kochanowski. Ślepiec prow. przez dziecko. Akwar. podp. monogr. 260:200 mm. — 883. Kossak Wojciech. Kirasyer francuski na koniu. Rysunek piórkowy, podpisany. 195:250 mm. — 885. Lipiński Hipolit. Dwa rys. olów.: typy krakowskie. Podp. 210:145 mm. — 884. Letoschek. 3 wid.: Kazimierz, Krzeszowice. Rys. ol. podp. 8°. — 895. Matejko J. Szkic ol. do „Unii”. 310:500 mm. — 896. Tenże. Szkic ol. do jednej z postaci „Stefana Batorego”. 176:80 mm. — 899. Niemczykiewicz. Fantazja na temat własnego pogrzebu. Rys. ol. 238:320 mm. — 917. Raczyński Aleks. 4 rys. ol.: polskie typy. — 918. Tenże. 2 rys. ol.: typy starop. Podp. monogr. 260:185. — 921. Rybkowski. 2 akwar.: chłopci ukraińscy. Podp. i dat. 1873. 334:220 mm. — 930. Sidorowicz Zygm. Ulica wiejska. Studium ol. na kart. Podp. i dat. 1878. 215:305 mm. — 942. Wyczółkowski. Dwa studia portr. (na 1-ym kart.). Rys. wegl. i ol. Dat. 1873. 250:190 mm. (Na odwr. str. studyum starca). — Między reprodukcjami z polskich rzeczy katalog zawiera №№: 124, 856 i 858.

ARTYKUŁY HISTORYCZNE, LITERACKIE I ARTYSTYCZNE W PISMACH CODZIENNYCH POLSKICH.

b. = beletrystyka; v. = recenzja; w. = wiersz.

Dzień. 2 grudnia 1910. Nieznana powieść Tolstoj. — Fr. Bernard. List miłosny (b.). — 3. C. 33. [Wilde]. — 5. Mig. Stan. Najmłodsza szkoła ukraińska. — Lubecki Kazimierz dr. Józef Gołuchowski, znakomity filozof polski. — 6. Bjönstjerne-Björnson. Nie zapomniałem, nie... (b.). — 10. Olechowski Gustaw. „Rozbitki” Blizińskiego. — 12. Lubecki Kazimierz dr. Andrzej Towiański, mistrz mesyanizmu polskiego. — 17. Makuszyński Kornel. Upiór (w.). — 17, 18, 19, 20 i 21. Romer Helena. On, ona i... żona (b.). — 23. O sztuce polską. — 23 i 24. Herzog R. Tuberozy (b.). — 27. Wilde O. Bajka o samolubnym olbrzymie. — 30. Garszyn Wsiewołod. Żaba podróżniczka.

Goniec Poranny i Wieczorny. 3 grudnia 1910. Austen Antoni. Gospodarka w Tow. Zachęty Sztuk Pięk-

ných. I. — 4. Altenberg Piotr (tł. M. K.). Miniatury. — Głiński Kazimierz. Trzy sonety (Bielany krakowskie. Na ruinach Czarska. W Dolinie Kowieńskiej). — 8, 11, 18. Zet. Wydawnictwa gwiazdkowe. — Stackenberg Vigo (tł. Z. S.) jubileusz (b.). — 10. Ł. K. Z teatru. „Rozbitki. — 12. Ł. K. Z teatru. „Don Carlos“. — 18. Xanrof Leon (tł. M. K.). Odnaczeni! (b.). — Witoldyna. Z erotyków (w.). — 24. Jeden z wielu. Z tajemnic Rapperswilskich. I. — Wolski Wacław. W wieczór wigilijny (w.). — Maliszewski E. Polacy w Egipcie (r. ks. Skalkowskiego). — Lagerlof Selma (tł. M. K.). Gość gwiazdkowy. — 27, 28, 29 i 30. Jeden z wielu. Z tajemnic Rapperswilskich.

KATALOGI ANTYKWARSKIE.

Katalogi oznaczone * można przeglądać w Redakcji „Przewodnika“ codziennie od 1 do 3.

Pragnąc ułatwić Sz. Prenumeratorom nabywanie książek, rycin i t. d. z katalogów antykwaryskich, Redakcja „Przewodnika“ podejmuje się pośredniczenia w tym kierunku.

Aby otrzymać wprost od danej firmy żądane przedmioty, a więc w jaknajkrótszym czasie i z zaoszczędzeniem kosztów na przesyłkę pieniędzy z góry, oraz czasu na korespondencję — wystarczy zamówienie skierować do Administracji „Przewodnika“.

Przy zamówieniach, przewyższających 50 rb., należy dołączyć $\frac{1}{3}$ całej sumy.

* **Librairie GEORGES ABT.** Catalogue N° 23. Octobre 1910. (N°N° 1368—2016).

1530. Bykowski P. J. Faktor hetmański. 1.50 fr. — 1722. Listy Kat. z Pot. Kossakowskiej, wyd. Waliszewski, z pt. 3 fr. — 1726. Kraszewski J. I. Raport p. Mateusza Jasienieckiego (uszk.). 1.50 fr. — 1846. Muczkowski. Dwie kaplice jagiellońskie. 3 fr. — 1946. Sarnicki Z. Różni ludzie. Z dedyk. aut. Pisk. 3 fr. — 1984-5. Waliszewski. a) Marysieńka. b) Catherine II. 4.50 fr. — 1991. Zaleski Br. La vie des steppes Kirghizes. Z 22 akw. na p. ch. 8 fr.

* — Catalogue N° 24. Novembre 1910. (N°N° 2017—2597).

2097. Chodsko. La Pologne. 1 t. opr. 5 fr. — 2204. Gumplowicz. Aperçus Sociologiques. Tr. L. Didier. 3 frank. — 2205. Tenże. Sociologie et politique. 3.50 frank. — 2206. Précis de Sociologie. 4.50 fr. — 2299. Mniszech M. W. Własnor. rkps. po fr., 1787 r., 1 t. pisk. 544 str. Obejmuje: pobyt w Rzymie, Włochy; Jezuiti w Polsce; Wiedeń; droga powrotna do Wiśniowca. 100 fr. — 2300. Tenże. Własnor. rkps. po fr. i po polsku. 1 t. 563 str. pisk. z ex-libr. autora. 1766 r. Obejmuje podróż do Anglii i do Francji. 80 fr. — 2484-9. Waliszewski. Prace z hist. ros. 4.50 i 5 fr. — 2490. Zaleski bskp. L'apôtre de Ceylan, P. Joseph Vaz. Calcutta 1896. z ded. 3.50 fr. — 2529. Ex-libris M. W. Mniszcha. 10 x 10,5 cm. 2.50 fr.

* — Catalogue N° 25. Décembre 1910. (N°N° 2598—3317).

* — Catalogue hors série. Ouvrages relatifs aux Beaux-Arts, Architecture, Peinture, Sculpture, Décoration, Arts Industriels etc., Album Japonais provenant de la Bibliothèque de feu M. le Comte Mniszech. (646 N-ów).

7. Album ozdób z kaplicy Zygmuntowskiej. Krak. 1878 (21 złr. 50 c.). 12 fr. — 86. Catalogue de la collection Mniszech. 1902 (obrazy) 12 fr. — 87. Catalogue de la collection Mniszech (obrazy, dzieła sztuki numizmatyka i t. d.). 1902. 5 t-ów. 4 fr. — 167. Chodowiecki. Von Berlin nach Danzig (fac-simile). 20 fr. — 212. Essenwein Die mittelalt. Kunstdenkm. d. Stadt Krakau. Pisk. 30 fr. — 235. Fournier-Sarlovèze. Artistes oubliés (Lamp). Z dyk. 12 fr. — 241. (Partie K.) Galeria drezdeńska. Wyd. Natanson. 4 t. 50 fr. — 397. Internationale Künstlermappe. Wien 1884. 11 z-ów. (Chełmiński, Kowalski, Gerson, Lesser, Lipiński, Żmurko, Brandt, Gottlieb, Siemiradzki i t. d.). 20 fr. — 408. Katalog Wystawy obrazów J. Styki. Paryż 1888. Z 23 repr. 2.50 fr. — 409. D. alt. Zunft- u. Verkehrs Ordnungen d. Stadt Krakau nach B. Behems Codex pict. 22 fr. — 431. Łętowski. Katedra na Wawelu. Opr. 20 fr. — 444. Catalogue des tableaux appart. à S. M. le roi de Pologne. 1793. Rkp. F. po fr., 106 str. Z wymiarami i ceną w dukatach. 60 fr. — 534. Zbiór różnych p-tów, m. in.: Krzysztof Radziwiłł (całość) 14 fr.

* **Bibliothèque des Curieux.** Catalogue 1911.

* **Martin BRESLAUER.** Anzeiger II. (1074 Numerów).

763. Fieffé E. Geschichte d. Freund-Truppen im Dienste Frenkreichs. Deutsch v. F. Symon de Carneville. 2 t-y. Opr. 16 mar. — 923-4, 927-30. Sześć dokumentów z 1581 r. w sprawie Polaka, „Jerzego Erlbalcha zu Lützenrieth“ (w Bawarii). 5, 2, 2.50, 3 i 4 mar. — 980. Zbiór pieczęci (5636 szt.) domów książęcych, miast, urzędów i t. d., m. in.: Lubomirski, Radziwiłł. 400 mar. — Dużo o żydach w XVI w. i oryg. wyd. pism Lutra.

* **M-me V-ve Gabriel CHARAVAY.** Revue des Autographes, des Curiosités de l'Histoire et de la Biographie. N° 358. Janvier 1911. (149 N-ów).

83. Lamennais L. wł. z Rzymu 22-III-1832. 30 fr. — 100 Muret H., ks. Bassano. 2 l-y wł. z Wilna, 20-IX i 18-X 1812, dot. Polski. 40 fr. — 118. Napoleon I. Podpis wyc. z dok. parg. 15 fr.

* **H. DARAGON.** Catalogue N° 7. 500 Occasions. Livres rares. — 1) Sciences Occultes. 2) Franc-Maçonnerie. Sociétés secrètes. 3) Astrologie. Baguette divinatoire. Magie. Magnétisme etc. (N°N° 1—544).

294. Gumplowicz. Précis de sociologie. Fr. Ch. Baye. 7 fr. — 539. Wroński H. Adresse aux nations slaves. 5 fr. — 540. Tenże. Epître à S. M. l'Empereur. 20 fr. — 541. Tenże. Nouveaux systèmes de machines à vapeur. 12 fr. — 542. Tenże. Epître secrète à S. A. le Pr. Louis-Napoléon. 15 fr. — 543. Tenże. Dernier appel aux hommes supérieurs. 7 frank.

* — Catalogue N° 8. 500 Occasions. Livres rares. — Ana. Ex-libris. Histoire. Sciences occultes. Curiosa. (N°N° 547—1232).

* — Catalogue N° 9. 800 Occasions. Livres rares. — Louis XVII. Histoire. Sciences occultes. Franc-Maçonnerie. Sociétés secrètes. Curiosa. (N°N° 1100—1874).

* — Catalogue „Blanc“ N° 2. (111 N-ów).

* **Lucien DORBON.** Catalogue N° 362. Novembre 1910. (1179 N-ów).

115. *Fournier-Sarlovèze*. Artistes oubliés (Lampii). 12 fr. — 411. *Stryński*. Une capitale d'autrefois: Cracovie. 1.50 fr. — 512. *David d'Angers* et ses relations littéraires. Publié p. H. Jouin. Z pt. 4.50 fr.
- * — Catalogue № 364. Décembre 1910. (1097 Numerów).
509. *Barbedette*. Chopin. 2-e wyd. z p-tem i 3 nut. 3.50 fr. — 1069. Catalogue d'une collection de livres rares, gravures, mss. et autogr. concern. la Pologne... En vente chez Lissner. Posen 1854. Opr. 2.25 fr. — 1071. Catalogue d'une collection de livres rares sur l'Amérique, la Terre Sainte, la Russie et la Pologne... de la coll. de feu M. V. D. H. M., anc. consul à Valparaiso. Paris 1860. (Z cen.). 5 fr.
- * — Répertoire général alphabétique. Catalogue № 363. Micali - Montégut. (№№ 30 882 — 32 026).
- 30 996. *Michalet*. Légendes démocr. du Nord. 2.50 fr. — 31 006. Tenże. La Pologne martyre. 1-e wyd. 3 fr. — 31 007. Tenże. Pologne et Russie. Légende de Kościuszk. Opr. 2 fr. — 31 008. Toż samo, brosz. 1.25 fr. — 31 033. *Michiels A.* Histoire secrète du gouv. autrichien. 3 fr. — 31 063. *Mickiewicz A.* Cours de littérature slave. 5 t-ów. Pisma wyd. zupełne. 1861 (razem 11 t. Opr., z h. Polski; wyd. Januszkiewicza i Klaczki) 25 fr. — 31 064. Tenże. Oeuvres poétiques compl. tr. par Ch. Ostrowski. 1845. 2-e wyd. 2 t-y. Opr. 7 fr. — 31 065. Tenże. Les Slaves. Hist. et littér. des nations... Paris 1866. Tylko t-y 1 i 2. 14 fr. — 31 066. *Mickiewicz Lad.* Adam Mickiewicz. 1888. 2.50 fr. — 31 088 bis. *Mierostawski*. Tableau de la 1-ère époque de la rév. de Pologne. 6 fr.
- * **R. DUVAL**. Catalogue X. France et Europe. Histoire, Géographie et Archéologie. (№№ 4601—4992)
4878. *Joly Al.* Histoire de Lorraine au XVIII s. Le château de Lunéville. Z ded. 2.25 fr.
- * — Catalogue XI. France et Europe. Histoire, Géographie et Archéologie. (№№ 4993 — 5491).
5093. *Pradt*. Hist. de l'Ambassade. 2-e wyd. 1.50 fr. — 5484. *Lelewel*. Histoire de Pologne. Lille 1844. 2 t-y, z atl. Opr. 12 fr. — 5485. *Salvandy*. Hist. de Pologne. Paris 1829. 3 t-y. Opr. 9 fr. — 5486. *Zajacsek*. Hist. de la Révol. de Pologne en 1794. Paris 1797. Opr. 3.75 fr.
- * — Catalogue XII. Janvier 1911. Beaux-Arts. Archéologie. Théâtre etc. (№№ 5492 — 6018).
- * **J. GAMBER**. Catalogue LVII de Livres d'occasion. Archéologie. Préhistorique. Ethnographie. Anthropologie. Numismatique. Sigillographie. Glyptique. Beaux-Arts (Architecture, Sculpture, Peinture, Gravure, Décoration, Musique, Horlogerie, Jardinage). Histoire et Philologie de l'empire grec, romain et byzantin. (2850 N-ów).
199. *Kopevnicki*. O czaszkach z kurch. pokuchich. 3.50 fr. — 200. Tenże. Czaszki z XVII i XVIII w. 2 fr. — 201. Tenże. Czaszki i kości z trzech star. cment. 2 fr. — 202. *Kosiński W.* Materjały do etnogr. górali beskid. Cz. I-a. 5 fr. — *Rulikowski E.* Zapiski etnograficzne z Ukrainy. 5 fr. — 429. Wiadomości archeologiczne. III. 1876. 5 fr. — 430. Wiadomości archeologiczne. IV. 1882. 5 fr. — 895 i 896. Toż samo, co 199 i 201. 4 fr. i 3.50 fr. — 1399. Catalogue des monnaies et médailles russes... et monnaies frappées pour la Pologne et la Georgie form. la coll. du gén. russe Schubert. 1857. 30 fr. — 1408. *Chaudoir*. Aperçu s. les monnaies russes et sur les monnaies étrangères qui ont eu cours en Russie. 2 t-y i 58 tabl. (zam. 3 t. i 81 tabl.). 50 fr. — 1487. *Lelewel*. Numismatique du moyen âge. 2 t-y i atl. Opr. 85 fr. — 1537. *Pietraszewski*. Numi Mohammedani. 15 fr. — 1580. *Sawasskiewicz*. Le Génie de l'Orient commenté par s. monum. monétaires. Opr. 10 fr. — 1639. *Wołowski*. La question monétaire. Opr. 7 fr. — 2187. *Raczyński At.* Dictionnaire hist.-artistique du Portugal. 3 fr. — 2283. *Vernet C.* Campagnes des Français sous le Consulat et l'Empire. Album de 52 batailles et 100 portr. Opr. 40 fr. — 2328. *Żmigrodski M.* Gesch. d. Baukunst. d. Araber. 2 franki.
- * **HALM und GOLDMANN**. Österreichische Bücher-Zeitung № 205. Auswahl interessanter Bücher. Historische u. Kulturhistorische Werke. Literatur. Austriaca. Viennensia. Kuriosa. Napoleon. Nationalökonomie. Philosophie. (810 N-ów).
14. *Beer A. D.* erste Theilung Polens. 3 t-y. 6 kor. — 359. *Gumplowicz L.* Der Rassenkampf. 4 kor.
- * — Oesterreichische Bücherzeitung № 206. Katalog von Zetschriften-Serien, Publikationen wissenschaftl. Gesellschaften und wertvollen Büchern für Bibliotheken. (814 Numerów).
25. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzńskiego. T. 1—12. 1876—88. Opr. w 6 t-ów. 40 kor. — 350. *Brückner A. D.* slavischen Fremdwörter im Litauischen. 3 kor. — 584. *Meniški*. Linguarum orient. instit. seu Grammatica turcica. Viennae 1680. Opr. 50 kor. — 666. *Puzrewsky*. D. poln.-russ. Krieg. d. v. V. Mikulicz. 3 t-y. Opr. 12 kor.
- * **OTTO HARRASSOWITZ**. Bücher-Katalog 335. Folklore. I: Sagen. Märchen. Fabeln. Lied. Rätsel. Mysterien. Sprichwort. Saiten und Pasquille. (1990 N-ów)
150. Wisła. R. 1—8: 1887—94. (1—4 opr.). 120 mar. — 151. Wisła. R. 1—3: 1887—9. 30 mar. — 858. *Siemiński*. Podania i legendy p., r. i lit. (br. 1 k. spisu rzeczy?) 2 mar. — 1061. *Głiński*. Bajarz polski. Wilno 1853. Opr. 10 mar. — 1214. Książeczka do nab. Jadwigi ks. polsk. Poznań 1875. Opr. 8 mar. — 1406. *Fedewowski M.* Lud białoruski. 3 t. („Von grossem folkloristischen Interesse“). 25 m. — 1407. Tenże. Lud okolic Żarek, Siewierza i Pilicy. 2 t-y. 4.50 mar. — *Głiński*. Bajarz polski. 3-e wyd. 4 t-y w 2 v. 4.50 mar. — 1486. *Kolberg*. Mazowsze. 2 t-y. Opr. 12.50 mar. — 1556. *Niemcewicz*. Śpiewy histor. Lipsk. 1 mar. — 1688. *Lipiński J. J.* Piosnki ludu wielkopolskiego. 3 mar. — 1740. *Bernstein Ign.* Katalog biblioteki... 30 mar. — 1741. Toż samo, opr. saf. ziel. 40 mar. — 1832. *Moneta J.* Enchiridion polon. od. polnisches Handbuch. 4 wyd. 2.50 mar. — Folklor matoruski (autorzy): Kulisz, Rosdolskij, Rudzenko, Dragomanow, Gołowacki, Łoziński, Maksimowicz, Potebnia, Szewczenko, Simiginowicz. Litwa: Schleicher, Rhesa, Juszkiewicz, Leskien, Nesselmann. Kaszub: Cenova.
- * — Bücher-Katalog 336. Folklore. II: Religionsgeschichte. Religionskreise. Mythologien. Aberglauben. Mystik. Okkultismus. (1880 N-ów).
325. *Afanassjeff A.* Poglądy poet. Słowian na przyrodę (po ros.). 2 t-y. 10 mar. — 337. *Miklosich Fr.* Die Rusalien. Ein Beitrag z. slav. Myth. 2 m.

- 1336—38. Koran, tłum. Kazimirski. Wyd. 1844, 1882, 1884. Opr. à 2 mar.
- * — Bücher-Katalog 337. Geschichte und Kultur von Indien. Vergleichende Sprachwissenschaft. Indische Literaturgeschichte und Grammatik. (1532 N-ów).
- * — Bücher-Katalog 338. Ural-altaische Völker und Sprachen. (840 N-ów).
4. Archiv f. d. Gesch. Liv-, Esth- u. Curlands. 2 wyd. 1 t. Opr. 3 mar. — 5. Toż samo, t. 6, 7 i 8 z. 1-y. 3 mar. — 59. *Winkelmann E.* Bibliotheca Livonniae historica. System. Verzeichniss d. Quellen u. Hilfsmittel z. Gesch. Estlands, Livlands u. Kurlands. Petersb. 1869—70. 3 mar. — 60. Toż samo, 2 wyd. Berlin 1878. 21 mar. — 451. *Sieroszewski.* W kraju Jakutów (po ros.) 15 mar.
- * **Max HARRWITZ.** Antiquariats-Catalog 106. Abteilung II: K—P. Varia. Rara Curiosa. (№№ 576—934).
- 602a. Almanac de Goettingen pour 1791. Orig. Cart. (Wyd. franc.). Ze sztych. Chodowieckiego. 26 mar. — 897. *Curtis, G. de.* Ragione della Repubblica di Polonia e del Gr. Duc. di Lituania. 12.80 m. — 898. *Francois M.* Vita beat. Cunigundis. Lat. a Fr. Petrykowski. 8 mar. — 899. [Plakat:] „Demnach verlauden will, ob solle der Pohlische Regimentarius Gniasdowski mit einigen Fahnen allerhand zusammen gerafften Volckes, an denen Pohlischen Grätzen herum schweisten... einen Einfall thun... Dresden 8 Aug. 1716“. 3.75 mar. — 900. *Kochowski W.* Commentarius belli adv. Turcas. Cracoviae 1684. Opr. (egz. nieco popl.) 35 m. — 901. *Kraszewski.* Meister Twardowski. Frei bearb. v. H. Max. 2 t-y. 2.80 mar. — 901. *Niesiecki.* Herbarz (wyd. Bobrowicza). 65 mar. — 934. (*Puibisque*) Lettres sur la guerre de Russie en 1812... les moeurs et les usages des habit.... et de la Pologne. Paris 1816. Z ex-libr. Opr. 8.50 mar.
- * **W. HEFFER and SONS Ltd.** Catalogue (№ 66) of Second-Hand Books as used in Schools, Colleges and Educational Centres. (4932 N-ów).
592. *Widukind;* Liuprandi, Opera omnia; *Thietmari* Chronicon. Hanower 1877—89. 3 t. w 1. Opr. z herb. 10 s. 6 d.
- * — (Katalog № 67). A Roll of English Literature: Chaucer to the Present Time. With an Addendum of Recent Purchases. (3237 N-ów).
- * **Karl W. HIERSEMANN.** Katalog № 369. Periodica. Zeitschriften und Publikationen gelehrter Gesellschaften. (1119 Numerów. Z indeksem).
877. Eos. T. I—XIV: 1894—1908. 112 mar.
- * — Katalog 376. Malerei. Skulptur. Kupferstich. Holzschnitt. (1436 N-ów).
4. Teka polskich grafików. 125 m. — 258. *Dziadoszycki.* Historia malarstwa we Włoszech. Opr. 16 m. — 584. *Kilian Ph. A.* Picturae chalcogr. hist. Vet. (ac Nov.) Testam. delineantes. (Brak 1 tabl.) W pięk. opr. hiszp. 180 m. — 625. *Kilian G. Chr.* Martyrium S. S. Apostolorum [sic!] 20 tabl. ryt., ost. poplam. 12 m. — 848. *Raczyński A.* Dictionnaire d'artistes. Opr. 12 m. — 868. *Nolhac.* Louis XV et Marie Leczyńska. 4^e Goupil et C^{ie}. Opr. saf. czerw., egz. nieobc. 180 m. — 869. *Franklin W.* Das radierte Werk des J. P. Norblin d. l. Gourdain. 4 m. — 923. *Bersohn M.* Martinus Polak. Frankfurt 1891. 4 m. — 974. *Przedziński i Rastawiecki.* Wzory sztuki średn. S. I i II. Opr. saf. nieb. 280 m. — 977. *Raczyński A.* Gesch. d. neueren deutschen Kunst. 3 t-y. 36 m.
- * — Katalog 377. Orientalische Kunst. (519 N-ów. Str. 75 + 5 nl. + 2 K. repr.).
- * — Katalog 379. Muhammedanische Kunst. (138 N-ów).
- * — Katalog 382. Kunstgewerbe. (1700 N-ów. Z indeksem).
51. *Csihak E. v.* Schlesische Gläser. Breslau 1891. 8.50 m. — 218. *Witte J. de.* Description des collections conservées à l'hôtel Lambert. 4^e. Paris 1886. (Nie było w handlu). 100 m. — 235. *Csihak E. v.* Die Edelschmiedekunst früh. Zeit in Preussen (Gdańsk, Toruń, Malborg i t. d.) 56 m. — 253. *Froehner W.* Collections du Château de Golu-chow: L'orfèvrerie. 380 m. — 268. *Hintze E.* Die Breslauer Golschmiede. 20 m. — 862. *Odrzywolski.* Zabytki przemysłu art. w Polsce. 14 m. — 982. *Lamour J.* Histoire, détail et dévis des édifices... qu'a faits... le roi de Pologne. 3 wyd. 2 t-y. 48 m.
- * — Katalog 383. Venezuela. Colombia. Ecuador — en el contenario de su Independencia 1810—1910. (708 N-ów).
- * — Russland. Geschichte, Geographie. Ethnographie, Kunst, Sprache und Literatur. (1922 N-ów).
- Obejmuje około 100 N-ów polskich lub Polski dotyczących, między temi wiele rzadkich i ciekawych.
- * **Richard KAUFMANN.** Anzeiger № 117. Neuerwerbungen: Architektur, Kunst, Kunstgeschichte, Geschichte, Karten u. Städteansichten, Literatur... (1012 N-ów).
- * **G. LEMALLIER.** Le Correspondant des Bibliophiles Français et Etrangers. Catalogue mensuel. № 231. Janvier 1911. (523 Numerów).
- * **Pio LUZZIETTI.** Catalogo № 249. Gennaio 1911. Libri, Stampe, Autografi. (679 N-ów).
91. *Marya Leszczyńska.* L. wł. Wersal, 30-IV 1747. F. 1 str. 15 lir. — 525. *Ciampi S.* Viaggio in Polonia. 5 lir. — 526. *Possevino Antonio.* Il soldato cristiano con nuove aggiunte... espressi nelle vite di Stefano Batori... Imberti 1604. Opr. 6 lir. — 527. Trzy broszury: *d'Aulerville.* Vive la Pologne! *Bakounine.* 17 anniv. de la Rév. pol. — II Papa ed i Popoli Berlino. 1865. 5 lir.
- * **Godefroy MAYER.** Catalogue d'une collection importante de Portraits anciens classés par ordre de graveurs, avec index alphabétique de tous les noms cités. (3011 N-ów. Oddzielnie Indeks topograficzny. Z 10 reprod.).
84. Brühl H., Baléhou sc. 30 fr. — 311. *Marya Leszczyńska,* Cherau sc. 15 fr. — 95. August III, Baléhou sc. 60 fr. — *Marya Leszczyńska* (i Ludwik XV), Duchange sc., obydw. 20 fr. — 731. *Hondius W.* Hondius sc. wdg. Van Dycka. 40 fr. — 732. Toż samo, 5 stan 12 fr. — 1422. *Marya Leszczyńska* (i Ludwik XV), Jollain sc., obydw. 25 fr. — 1478. *Marya Leszczyńska,* Larmessin sc. wdg. Vanloo, obc. 25 fr. — 1479. Toż samo 60 fr. — 1484. Stan. Leszczyński, Larmessin sc. wdg. Vanloo, av. l. l. 120 fr. — 1269. *Henryk III,* Granthomme sc. 20 fr. — 2138. *Marya Ludwika,* Nanteuil sc. 2 stan 50 fr. — 2319. *Marya Leszczyńska,* Petit sc. wdg. Vanloo 20 fr. — *Marya Józefa Sa-*

ska, Schmidt sc. 60 fr.—2780. Marya Leszczyńska, Tardieu sc. wdłg. Nattier'a 80 fr.—2967. Św. Stanisław Kostka, Wierix sc. 10 fr.

- * — Catalogue (N^o 28) d'une Collection importante d'Estampes historiques concernant les Sciences, les Moeurs, les Coutumes, les Professions et les Métiers. (2654 N-ów. Z indeksem topogr. i 16 reprodukcjami).

428. Kopernik, zbiór 10 p-tów przez Müldera, F. Stimmera, Dandeleau etc. 30 fr.—684. Krystyna Poniatowska. 4^o. 1645. 16 fr.—696. Zbiór 3 rycin, dotycz. zabójstwa Henryka III, z tych 6 współcz. 30 fr.—740. Chodowiecki, Taniec śmierci, 12 winiet, 25 fr.—1541. Wieliczka, J. E. Nilsson sc. 25 fr.—1542. Zbiór 15 rycin, dotycz. kopalni, m. temi Wieliczka. 25 fr.—2322 Zbiór 23 map pocztowych i takichże obwieszczeń z XVIII wieku, dotycz. Niemiec, Anglii, Francji i Polski. 30 frank.

- * — Catalogue (N^o 29) d'une Collection importante de Portraits anciens. (2981 N-ów, z indeksem topogr. i 8 reprodukcjami).

169. Eleonora, żona Michała Wiśniowieckiego, Jollain i Trouvain sc. à 30 fr.—991. Henryk III, J. Le clerc exc. 15 fr.—1079. „L'illustre famille de Louis XV”: Marya Leszczyńska z dziećmi, w med. „Paris, chez Selis” 15 fr.—1418. Kościuszko, G. Fiesinger sc. wdłg. Grassiego 25 fr.—1419. Toż samo, 1 stan 40 fr.—2282. Marya Ludwika, Cl. Mellan del. et sc. 25 fr.—2282 bis. Marya Leszczyńska, Tardieu sc. wdłg. Nattier'a 100 fr.—2283. Toż sama. L'Armessin sc. wdłg. Vanloo 100 fr.—2283 bis. „La Pleine moisson”, De Ghendt sc. z h. Czartoryskich. 10 fr.—2283 ter. Ks. Józef Poniatowski. Lit. C. Engelmann. 8 fr.—2284. Dziewięć p-tów polskich z początku XIX. w. w med. okr. i owaln., Quenedey sc. „au physionotrace”, każdy 15 fr.—2496. „Le Gâteau des Rois”. Le Mire sc. 12 fr.—2497. Toż samo, kopia niem. 10 fr.—2646 Fryderyk August. Bause sc. 8 fr.—2647. Tenże, Grönick sc. 25 fr.—2648. Tenże, Tassaert sc. 2 ryc. w odm. kol. po 20 fr.—2649. Tenże, Renard sc. 4 fr.—2650. Toż samo, odb. kolor. 20 fr.—2752. Sułkowski, 2 lit. Denon. 12 fr.

- * **C.-A. MINCIEUX.** L'Informateur Bibliophile franco-suisse. Catalogue 29. Livres, Estampes, Portraits, Vues de Suisse, Documents, Tableaux et Dessins anciens et modernes, remarquables et précieux par leur condition et leur intérêt artistique et littéraire. (826 N-ów, z liczn. repr.). Prix 1 fr. 25.

Starannie pod względem bibliograficznym wydany Katalog, z widoczną dbałością o stronę typograficzną.

110. Calendarium Incliti Ordinis Equestris D. Huberto Sacri. 1787. Z herb. Radziwiłłów, Woronieckich, Jabłonowskich. Opr. 50 fr.—282. Goethe, Werther. Maestricht 1776. Z il. Chodowieckiego (br. str. 80—88). 75 fr.—600. Recueil de div. pièces servant à l'Histoire de Henry III. Cologne 1666. Opr. 150 fr.—731. Zamoyska Zofia. Isabey del., I. Hopwood sc. 27 fr.

- * — Catalogue N^o 31. Livres, Estampes, Vues

Suisses, Portraits, Dessins anciens et modernes, rares et curieux. (434 N-ów). Derrières Acquisitions (N^o 5868—5940).

14. Historisch-Gen. Kalender... für 1789. Leipzig. Z 12 ryc. Chodowieckiego: Życie Fryderyka II. Opr. oryg. 28 fr.—35. Die Aventures von Deutsch-Francois (sic!) w dyal. francusko-niem., dedyk. „An Polnisch majestee in Kluecklich Sakse Land”. 34 fr.—114. Chodowiecki. Les effets de la Sensibilité. 4 fr.—366. B. de Saint-Pierre. Utwory, m. in. 1 raz: Le vieux Paysan polonais. 1829. 78 frank.

- * — Catalogue N^o 32. Livres, Portraits, Vues suisses, Gravures, Dessins anciens et modernes, rares et curieux. (N^o 5941—6298).

- * **Francesco PERRELLA.** Catalogue N^o 73. Livres Anciens et Rares. (734 N-ów).

571. Relazione d. Vittoria ottenuta dall' Armii Imperiali e Polacche sotto la città e fortezza di Strigonia. Napoli 1683. 12 lir.

- * **Jean SCHEMIT.** Catalogue de Livres Anciens et Modernes. N^o 64. Janvier 1911. (N^o 3699—4165).

3869. *Fournier-Sarlovèze.* Les peintres de Stanislas-Auguste. 60 fr.

- * **G. SCHODER.** Catalogo N^o 9. Histoire de la France de toutes les époques. Révolution française. Napoléon I et son époque. Livres, Vues et Caricatures rares. (616 Numerów).

- * — Catalogo N^o 13. (237 N-ów).

- * — Catalogo N^o 14. Numismatica. (Periodici. Libri. Cataloghi). (305 N-ów).

134. *Lelewel.* Notice sur la monnaie de Pologne. 3 lir.

- * — Catalogo N^o 15. Libri antichi sul Teatro e sulla Musica. Lavori teatrali. (417 N-ów).

- * **T. A. SIEMIONOW.** Katalog N^o 74, N^o 75, N^o 76, N^o 77, N^o 78, N^o 79, N^o 80. Russkija istoričeskija knigi i broszury.

Katalogi obejmują bardzo dużo rzeczy, dotyczących Polski.

- * **Wilfrid M. VOYNICH.** An Illustrated Catalogue (N^o 26) of Early Printed Books, many with Woodcuts, offered by.. Part I. Germany, Italy (Rome and Venice). (421 N-ów).

- * — [Jak wyżej]. Part II. Italy (Foligno to Faenza). Poland. Switzerland. France. Holland. Belgium. Spain. England. Austria. Turkey. (N^o 421a—758).

Starannie, jak wszystkie Katalogi Wojnicz, pod względem bibliograficznym opracowany Katalog inkunabulów z drzeworytami (liczne reprodukcje). Dział polski obejmuje: 608. *Libanii...* epistolae cum adiectis Johannis Sommerfelt argumentis. Haller. Kraków, 1504. 20 fst.—609. *Joannis de Sacrobosco* Astronomi celeberrimi Sphaerium Opusculum, cum... expositione (sic) per Mat-

thaeum Shamotuliensem. Ungler. Kraków 1522. 100 fst. — 610. *Matthaeus de Miechow. Chronica Polonorum*. H. Vietor. Kraków, 1521. 10 fst. 10 sz. — 611. *Decius. De Vetustatibus Polonorum*. H. Vietor. Kraków, 1521. 8 fst. 8 sz. — 612. *Erasmus Roterdamus. Opus de Conscribendis Epistolis*. H. Vietor. Kraków, 1523. 5 fst. 5 sz.

- * — № 27. The First Part of a Catalogue of Early Works on Chemistry, Medecine, and Allied Subjects, offered by... (A—L. 412 N-ów).

302. *Haller (Albrecht von). Historia morborum qui annis MDCXCIX MDCC, MDCCI, MDCCII Vratislaviae grassati sunt*. M.-M. Bousquet. Lozanna i Genewa, 1746. 15 sz.

- * — № 28. An Illustrated Catalogue of Early Printed Books, many with Woodcuts, and in fine Bindings, offered by... (520 N-ów).

Ilustr. Katalog inkunabułów z drzeworytami, w pięknych oprawach.

240. *Sacramus. Elucidarius errorum Ruthenorum*. Haller. Kraków, około 1500. Sprzedane. (*Rarissimum*. Z najwcześniejszym drzeworytem polskiej szkoty).

- * v. ZAHN und JAENSCH. Katalog № 230. Welt-Literatur. Buch- und Kunstwerke. (1044 N-ów).

150—165. Chodowiecki. — 206. *Artois. Relation de la defense de Dantzic en 1813*. 18 mar. — 360. *Niesiecki. Herbarz* wyd. Bobrowicza. 95 mar. — 940. *Lisicki. Aleksander Wielopolski*. 4 t. 25 mar. — 1022. 24 tabl. wojsko polskie 1809—1815 (Rys. tuszem). 65 mar.

- * — Antiquariats-Katalog № 231. (1204 N-ów).

151. *Meyer R. Die beiden Canaletto*. Opr 3 m.

- * — Katalog № 232. Philosophie, Psychologie, Aesthetik, Ethik, Religionsphilosophie. (1804 N-ów).

- * — Katalog № 233. Medizin. (1124 N-ów).

- * — Katalog № 234. Classische Philologie und Altertumskunde. (997 N-ów).

ZAPOWIEDZIANE LICYTACJE.

- * *Katalogi do przejrzenia w Redakcyi Przewodnika.*

- 8 **Lutego**. Norymberga. K. Fr. Gebert. Numizmaty.

- * 13 **Lutego i dni nast.** Wiedeń. Gilhofer & Ranschburg. XXXII Licytacja. Austriaca-Viennensis: Graficy austriaccy 16—19 w., Ryciny hist., Widoki, Portrety, Militaria, Teatralia, Akwarele i rysunki. (Między temi ze zbiorów bar. Lanna z Pragi). Ob. w tymże №: Kronika.

- 16 **Lutego**. Świdnica (Śląsk). Licytacja zbioru starożytności Rudolfa Tanta (obrazy starych szkół, ryciny, rzeźby w drzewie, szkło, ceramika, broń i t. d.).

- 27 **Lutego**. Frankfurt n. M. Adolf Hess Nast.

Licytacja zbioru Horsky'ego, część II. (Austria: portrety i widoki miast).

- Luty**. Monachium. Galerie Helbing. Meble, porcelana, obrazy dawnych i współczesnych artystów.

- Luty**. Kolonia. M. Lempertz (P. Hanstein). Szkło, porcelana, miniatury.

KORESPONDENCYA.

ODPOWIEDZI.

Prosimy Sz. Korespondentów, podpisujących swe notatki inicjałami lub pseudonimem, o podawanie, dla wiedzy Redakcyi, nazwiska i adresu.

Odlewy d-ra Levittoux. (II. 14). Odlewy gipsowe doktora Levittoux oglądałem przed dwudziestu kilku laty w Paryżu, gdzie urządzono oddzielny ich pokaz. Zachwyciły mnie, były bowiem bardzo ładne, zaciekały jako punkt zwrotny w technice artystycznej i dobrze odpowiadały realistycznemu charakterowi ówczesnej sztuki. Za powrotem do kraju, zamieściłem o nich pełen młodego zapалу artykuł w jednym z dzienników warszawskich. Doktorowi Levittoux, który był zarazem znakomitym estetykiem, niepoślednim filozofem i potrosze artystą, artykuł mój wielce przypadł do smaku. Odszukał on obcego sobie autora, przyjaźnił mu swą ofiarował, a w porywie uznania i wdzięczności zaprosił go do siebie, aby jemu pierwszemu tajemnicę swego wynalazku, pilnie dotąd strzeżoną — wyjawić. Jakoż uczynił to na dwóch długich, nużących posiedzeniach, które przeciągały się od północy niemal do świtu. Doktor zajmował wówczas obszerny lokal przy ul. Mazowieckiej, w domu hr. Krasińskiego, na drugim piętrze od czoła — gdzie jego wielki, czterookienny salon, zastawiony kilkoma szeregami tapczanów, z rozłożonemi na nich gipsowemi, nagimi, częściowo w mokre szmaty spowitemi figurami, uderzająco przypominał — trupiarnię. Szczegółowy opis rewelacji lekarza-estetyka nie nadaje się do pisma z charakterem tak specjalnym, jak *Przewodnik Antykwarski*; zamieszczę go wkrótce gdzieindziej, wraz z przygotowywanym całkowitym wizerunkiem samego wynalazcy, który był jedną z najniezwyklejszych, najfantastyczniejszych, jakby z powieści Ernesta Amadeusza Hoffmana wykrajanych postaci Warszawy wczorajszej.

Wiktor Gomulicki.

ODPOWIEDZI REDAKCYI.

Prenumeratorowi № 3. Francuska literatura obu przedmiotów, o które Szan. Panu chodzi, jest bardzo bogata. Podajemy więc tylko ty-

tuły prac, które najlepiej powinny odpowiadać postawionym przez Sz. Pana wymaganiom: Grässe (J. G. Th.), Guide de l'amateur de Porcelaines et de Faiences. (Kilkanaście wydań), cena około 4 rb. — Jacquemart Alb., Histoire de la Céramique, Paris, Hachette. (200 il., 800 monogr.) 25 fr. (cena wydawn.; obecnie w katalogach 18 fr.). Tegoż autora: Les Merveilles de la Céramique, 3 cz. à 2.50 fr. Wyszło w „Bibliothèque des merveilles” u Hachette'a, wyczerp. i bardzo poszukiwane).

— Lostalot, Procédés modernes de la gravure (w „Bibl. de l'Enseignement des Beaux-Arts.”) — Pennel J., Die moderne Illustration. Opr. 9 mar. — Delteil L., Manuel de l'amateur d'estampes du XVIII s. 25 fr. — Stroną techniczną zajmuje się: Fraipont G., Eau-forte, Poite-sèche, Burin, Litographie. 2 fr. — oraz wyd. w 1909 r. „Kwasoryt (Akwafora) z podręczników franc. zestawil Józef Ruffer”. — O ile dzieła te okażą się niewystarczające, podamy tytuły innych.

OGŁOSZENIA.

Wszyscy zbieracze prywatn.-prenumeratorzy *Przewodnika* korzystają z prawa umieszczenia w dziale ogłoszeń swych dezyderatów — na sumę, równającą się opłaconej prenumeracie.

Stała Wystawa Sztuki i Starożytności
wł. G. SOUBISE BISIER

Nabywa przedmioty starożytne do epoki Empire wyłącznie — Polskie i późniejsze.

C. MINCIEUX GRAND' RUE 11, GENÈVE (SUISSE)

nabywa stare książki francuskie oraz dzieła ilustrowane i ryciny, dotyczące Szwajcaryi.

ANTYKWARYAT POLSKI w Warszawie
Hieronima Wildera i S-ki, hr. Berga 8.
Poszukuje portretów i dokumentów, tyczących się rodziny Bożeńców Jełowickich.

Rzeźby w słoniowej kości wszelkiego rodzaju oraz prawdziwą **PORCELANĘ** saską i francuską sprzedaje

Emil Richter

Drezno, Gabelsbergerstr. 19.

SALON SZTUKI
W. Wołowskiego

w Warszawie, Nowy Świat № 22
(I-e piętro, front).

Obrazy ze sztuki retrospektywnej i dzieła najwybitniejszych artystów polskich współczesnych.

Nabywa i przyjmuje w komis dzieła sztuki wszelkich kategorii.

Sprzedaje po cenach umiarkowanych.

Czaka i hełmy wojsk polskich z r. 1800—1831 poszukuje się. Zgłoszenia z podaniem ceny i z opisem przedmiotu (ewent. i broń lepsza), **Till, Franciszkańska 4, Kraków.**

WINCENTY ŁUKASZEWICZ
art.-mal., laureat Akad. Petersb. Nowy Świat 36, m. 31 restauruje stare obrazy, maluje obrazy religijne i portrety.

Antykwarez i pośrednik S. WROTNOWSKI
Freta 9 w Warszawie, poleca się Pp. Zbieraczom: książek, rękopisów, szkiców, obrazów, monet itp. o nadsyłanie swych zapotrzebowań.

DOKUMENTA!!

odnoszące się do rodzin szlacheckich jakiegokolwiek rodzaju i treści kupuje stale.

Oferty z wymienieniem treści, czasu i rodzin w dokumentach zachodzących uprasza

„HEROLDYA”

INSTYTUT HERALDYCZNO - GENEALOGICZNY.

Adresować prosimy:

St. Swoboda Bienaszewski in Firma Herolda, Poznań O. I. Breslauer-Strasse 38.

ANTYKWARYAT POLSKI
Hieronima Wildera i S-ki

Warszawa, ul. Hr. Berga 8

poszukuje i stale nabywa:

Autografy królów i osób wybitniejszych, rękopisy, archiwa i dokumenty rodzinne.

Tylko oferty z cenami będą uwzględniane.

Nabędziemy dokumenta, mające związek z następującymi
rodzinami szlacheckimi:

Amrogowicz, Baranowski v. Baran, Bartlitz v. Bartl, Buczkowski, Chomikowski v. Chełmickowski, Daszkiewicz h. Korybut, Brzeski h. Prawdzic, Dormanowski, Jerzykowski, Jankowski h. Jastrzębiec, Kadziłowski, Kolski, Michalkiewicz, Madaliński, Prabucki, Płachecki, Piotrowski, Rakowski h. Lubicz, Ruciński, Siennicki, Siciński, Stabrowski, Szpotański, Wadyński v. Wadziński, Zapałowski.

Prócz tego nabywamy stale dokumenta innych rodzin szlacheckich.

Oferty prosimy pod następującym adresem:

ST. SWOBODA BIENASZEWSKI
Dyrektor Towarzystwa Heroldyi
Poznań (Posen) O. I. Breslauer-Strasse 38.

Dr. Eugen Merzbacher Nachfolger

Monachium, Karlstr. 10.

Kupno i sprzedaż monet i medalów
wszystkich krajów i epok. Monety greckie i rzymskie.

**Bogaty skład monet i medalów
polskich.**

Katalogi na żądanie.

ANTYKWARYAT POLSKI

Hieronima Wildera i S-ki

Warszawa, ul. Hr. Berga 8

poleca:

Akwaforty oryginalne

Brandla, Jabłczyńskiego, Jasińskiego,
Łopieńskiego, Norblina, Pankiewicza,
Płońskiego, Wyczółkowskiego.

GODEFROY MAYER, Marchand d'estampes
41, rue Blanche, PARYŻ.

Ostatnio wydane katalogi:

Katalog № 27: Stare portrety, ułożone według rytowników. Prace Drevet'a, Nanteuil'a, Edelinck'a, Masson'a, Morin'a, Alix'a, Audran'a etc. etc. 3011 n-ów, z indeksami: alfabetycznym i topograficznym i licznymi reprodukcjami najrzadszych rycin.

Katalog № 28: Ryciny historyczne, dotyczące nauk, obyczajów, zawodów i rzemiosł. (Almanachy, Alpinizm, Archeologia, Architektura, Astronomia, Aerostatyka, Banki, Bieżownictwo, Botanika, Czarodziejstwo, Dentyści, Drukarze, Dostojnicy, Elektryczność, Ekspedycje polarne, Fryzjerzy, Farmacja i Chemia, Fizycy, Geografowie, Geologia, Gry i sporty, Głuchoniemi, Historia, Hotele, Inżynierzy, Jedwabnictwo. Karty adresowe i z zaproszeniami, Konfraternie, Konna jazda, Kucharstwo, Koleje żelazne, Łowiectwo, Marynarka, Medycyna, Matematyka, Muzyka, Ogień sztuczny, Okuliści, Poczta i telegraf, Protestantyzm, Przestępcy, Pożary. Przyrodnicy, Parowozy, Rewolucja, Studenci, Siermięka, Taniec śmierci, Tytoń, Teatr, Wachlarze, Widowiska jarmarczne, Walki byków, Weterynarze, Welocypedy, Widoki miast, Zawody, Zegarmistrzostwo, Złotnictwo, Złudzenia optyczne). Z indeksem topogr. i reprodukcjami najciek. rycin. 2654 n-ów.

Katalog № 29: Stare portrety, ułożone według nazwisk osób portretowanych. (Członkowie rodów panujących. Szlachta. Polska. Rosya. Napoleon I i jego epoka etc.) 2981 n-ów. Z indeksem topogr. i reprodukcjami. Każdy z powyższych katalogów firma wysyła po otrzymaniu 50 c. w markach pocztowych.

ANTYKWARYAT POLSKI

W WARSZAWIE

HIERONIMA WILDERA i S-ki

HR. BERGA 8, TEL. 82-21.

Główni komisyjonerzy i dostawcy Biblioteki Ordynacji hr. Kasińskich w Warszawie.

Antykwarjat kupuje i sprzedaje całe biblioteki oraz pojedyncze cenne a wyczerpane książki, rękopisy, autografy w językach polskim i obcych, a także obrazy starych szkół, rysunki i sztychy, płacąc za nie, po uprzednim dokładnem zbadaniu, ceny dla sprzedającego najkorzystniejsze.

Antykwarjat podejmuje się przeprowadzania licytacji zbiorów dzieł sztuki, sztychów i książek. — **Antykwarjat poszukuje:**

- Assier A., Ludzkość pośmiertna. Warsz., 1896.
 Beauplan W., Description des contrées du Royaume de Pologne. Rouen, 1640.
 — Description d'Ukraine. Rouen, 1660.
 Bobrowski T., Pamiętniki. 2 t. Lwów, 1900.
 Bohomolec J., Diabeł w swojej postaci. W. 1772.
 Chmielowski B., Nowe Ateny. 4 t. Lwów 1745-56.
 Crescentyn P., O pomnożeniu y rozkrzewieniu wszelakich pożytków. Kraków, 1571.
Druki XV i XVI wieku.
 Estreicher K., Teatra w Polsce. 3 t. Kraków, 1873-1879.
 Falimierz H., O ziołach y o moczy gich. Kraków, 1534.
 Finkel L., Bibliografia historii polskiej. Całość i oddzielne zeszyty.
 Gwagnin, Kronika Sarmacyi. Kraków, 1611.
 Grochowski Stanisław Junosza — wszystko.
 Herbest B., Prodomus, Kraków, 1571.
 Klonowicz S. — wszystko, pierwsze wydania.
 Kochanowski Jan — wszystko, I-sze wydania.
 Kojalowicz W., Fasti Radiviliani. Wilno, 1653.
 Kola D., Traktat krótki o heraldyce. Warsz. 1747.
 Kopernik M., De revolutionibus orbium coelestium. Norymbergia, 1543.
 Kosiński A. A., Magnaci i szlachta. Szkic przeszłości. 3 t. Warszawa, 1851.
 Kunicki, Copia litterarum ducis Cosacorum Kunicki. Ratisbonae, 1683.
 Małachowski P., Zbiór nazwisk szlachty. Lublin, 1805.
 Niemojewski J., Epidromus. Kraków, 1572.
 Niesiecki K., Korona Polska. Całość i oddz. t-y.
 Okolski Sz., Orbis Polonus. 3 t. Krak., 1641-45.
 Origanus D., Prognosticon albo zalecenie ciełcia smrodliwego narodu żydowskiego. 1629
 Orzechowski St., Książki o ruszeniu ziemi Polskiej przeciw Thurkowi. Kraków, 1543.
 Paprocki Bartosz — wszystko, I-sze wydania.
 Powodowski H., Pochodnia Kościół Boży. Poznań, 1584.
 Potulicki Jan, Theoremata philosophiae naturalis. Patavii, 1587.
 Pruszczyk P. H., Forteca monarchów. Kr., 1737.
 Rey Mikołaj — wszystko, pierwsze wydania.
 Rybiński M., Psalmy Dawidowe. Gdańsk, 1632.
 — Dawid król Psalmy. Gdańsk, 1633.
 — Psalmy monarche y proroka Dawida. Toruń, 1630.
 Spiczyński H., O ziołach tuteż y zamorskich. Kraków, 1542.
 — Toż, wyd. 2-ie. Kraków, 1556.
 Starowski Szymon, Monumenta Sarmatorum. Kraków, 1655.
 Statut litewski. Wilno, 1588.
 Szymonowicz Sz. — wszystko, I-sze wydania.
 Towiański A., Pisma. 3 t. Turyn, 1882.
 Trzebieński G., Obrona Polskiej Korony od granic ukraińskich Marya w Berdyczowskim Obrazie. 1762.
 Warszewicki Krz., Caesarum Regum gen. Kraków, 1603.
 — Caesarum et Regum Vitae. Frankfurt, 1606.
 Wolff J., Książki litewsko-ruscy. Warszawa, 1895.
 Zbylitowski Andrzej — wszystko, I-e wydania.
 Zdzienicki Antoni, Quinque praedicabilia. 1750.
 Zdzienicki Ludwik, Oratio laudes eloquentiae continens. 1779.
 Zdzienicki St., Pretiosa virtutis honoraria. 1699.
 — Tryumfalne niewinności zwycięstwo. 1699.

== Tylko oferty z cenami będą uwzględniane. ==

Redaktor i Wydawca: M. Rulikowski.

Łącznia Wł. Łazarskiego, Marszałkowska 114.